

CLASS : 12th (Sr. Secondary)

Code No. 5768

Series : S.S.-March/2022

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

उत्तर मध्यमा (द्वितीय वर्ष) संस्कृत व्याकरणम् भाग - 1

(आधुनिक आर्ष पद्धति)

Sub. Code : 1205/SVO

(Only for Fresh/Re-appear Candidates)

समय : 2½ घण्टे]

[पूर्णांक : 80

- कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 8 तथा प्रश्न 6 हैं।
- प्रश्न-पत्र में सबसे ऊपर दिये गये कोड नम्बर को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/ पन्ने न छोड़ें।
- उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- कृपया प्रश्नों के उत्तर देने से पूर्व यह सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई भी दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देश : (क) सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(ख) उत्तरपुस्तिकायां प्रश्नसंख्या अवश्यमेव लेखनीया।

(ग) सुस्पष्टः लेखः लेखनीयः।

1. निम्नलिखितानां चतुर्णां शब्दानां रूपसिद्धिः कार्या -

4 × 5 = 20

(i) नन्दनः

(ii) किरः

(iii) सुगलः

(iv) कुम्भकारः

(v) जनमेजयः

(vi) वशंवदः

(vii) छिन्नः

(viii) स्वप्नः

2. **द्वयोः** धातुशब्दयोः सिद्धिः कार्या -

2 × 3 = 6

(i) भवसि

(ii) भविष्यति

(iii) पठेत्

(iv) भूयात्

(v) भवेत्

(vi) अभूत्

3. अधोलिखितानां अशुद्धवाक्यानां मध्यात् केषाञ्चित् सप्तवाक्यानां शुद्धिकरणं विधीयताम् -

2 × 7 = 14

(क) मम समीपे उत्तमाः पुस्तकानि सन्ति।

(ख) मोहनः पुत्रः आह्वयति।

(ग) अस्मिन् विद्यालये त्वम् अगच्छम्।

(घ) बालिकां दुग्धं रोचते।

- (ङ) साधुः मनुष्यात् अन्नं याचते।
 (च) अस्यां कार्यालये रामः तिष्ठति।
 (छ) दुर्गाय नमः।
 (ज) पुत्रः पित्रा पठति।
 (झ) मन्दिरस्य उभयतः वृक्षाः सन्ति।
 (ञ) अहं पापेन बिभेमि।
 (ट) धनस्य विना न सुखम्।
 (ठ) अहं पुस्तकं पठति।

[वस्तुनिष्ठप्रश्नाः]

4. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि -

10 × 1 = 10

(i) 'पठ्' धातोः लोट्लकारे उत्तमपुरुषे एकवचने किं रूपम् ?

(क) पठानि	(ख) पठाव
(ग) पठामि	(घ) पठतु

(ii) 'अवदाव' इति पदं किम् ?

(क) प्र० पु० बहु० व०	(ख) उ० पु० द्वि० व०
(ग) म० पु० द्वि० व०	(घ) प्र० पु० द्वि० व०

- (iii) 'भव' इति कस्य लकारस्य रूपमस्ति ?
- (क) लट्लकारस्य (ख) लृट्लकारस्य
(ग) लोट्लकारस्य (घ) लङ्लकारस्य
- (iv) 'घ्नन्ति' इति क्रियापदं कस्य लकारस्य वर्तते ?
- (क) घन् धातोः (ख) हन् धातोः
(ग) हा धातोः (घ) दा धातोः
- (v) 'चल' धातोः लट्लकारे प्रथमपुरुषे एकवचने किं रूपम् ?
- (क) चलसि (ख) चलामि
(ग) चलथः (घ) चलति
- (vi) 'पठ्' धातोः लङ्लकारे मध्यमपुरुषे एकवचने किं रूपम् ?
- (क) अपठः (ख) अपठम्
(ग) अपठाम् (घ) अपठाव
- (vii) 'हस्' धातोः लोट्लकारे मध्यमपुरुषे बहुवचने किं रूपम् ?
- (क) हसतु (ख) हसत
(ग) हसानि (घ) हसतम्
- (viii) 'भू' धातोः लृट्लकारे उत्तमपुरुषे द्विवचने किं रूपम् ?
- (क) भविष्यति (ख) भविष्यतः
(ग) भविष्यावः (घ) भविष्यामः

- (ix) 'दृश्' धातोः लट्लकारे मध्यमपुरुषे एकवचने किं रूपम् ?
- (क) पश्यति (ख) पश्यसि
(ग) दृश्यसि (घ) दृश्यति
- (x) 'भू' धातोः लट्लकारे उत्तमपुरुषे किं रूपम् ?
- (क) भवामि (ख) भवसि
(ग) भवावः (घ) भवथः

5. निम्नलिखितप्रश्नानाम् उत्तरम् एकपदेन देयम् -

10 × 1 = 10

- (i) 'अपिबत्' इति क्रियापदे मूलधातुः कः ?
- (ii) 'गच्छति' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?
- (iii) 'अलिखम्' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?
- (iv) 'युष्मद्' शब्दस्य चतुर्थीविभक्तेः एकवचने किं रूपम् ?
- (v) 'अस्मद्' शब्दस्य पञ्चमीविभक्तेः बहुवचने किं रूपम् ?
- (vi) पितृशब्दस्य प्रथमाविभक्तौ एकवचने किं रूपम् ?
- (vii) गम् धातोः विधिलिङ्लकारे प्रथमपुरुषैकवचने किं रूपम् ?
- (viii) 'राम' शब्दस्य द्वितीयाविभक्तौ एकवचने किं रूपम् ?
- (ix) 'ते लिखति' शुद्धवाक्यं किम् ?
- (x) 'वयं लिखामि' शुद्धवाक्यं किम् ?

6. निम्नलिखितप्रश्नानाम् उत्तरम् देयम् -

20 × 1 = 20

- (i) 'हसिष्यामः' इत्यत्र कः लकारः ?
 (क) लोट् (ख) लृट्
 (ग) विधिलिङ् (घ) लङ्
- (ii) 'गम्' धातोः लृटलकारे मध्यमपुरुषे एकवचने किं रूपम् ?
 (क) गमिष्यसि (ख) गच्छिष्यसि
 (ग) गमिष्यसि (घ) गमिष्यथः
- (iii) 'चल्' धातोः लृटलकारे उत्तमपुरुषे एकवचने किं रूपम् ?
 (क) चलति (ख) चलामि
 (ग) चलसि (घ) चलतः
- (iv) 'पठितवान्' इत्यत्र कः प्रत्ययः ?
 (क) क्तवतु (ख) क्त
 (ग) तव्यत् (घ) अनीयर्
- (v) 'अभूत्' इत्यत्र कः लकारः ?
 (क) लुङ् (ख) लृङ्
 (ग) लोट् (घ) लृट्
- (vi) 'पठेत्' इत्यत्र कः लकारो वर्तते ?
 (क) लट् (ख) लोट्
 (ग) लङ् (घ) विधिलिङ्
- (vii) रामः शनैः शनैः गृहं।
 (क) गच्छति (ख) गच्छामि
 (ग) गच्छसि (घ) गच्छथ

(viii) 'नन्दनः' अत्र कः प्रत्ययः ?

(क) अनीयर्

(ख) दनः

(ग) ल्यु

(घ) णमुल्

(ix) 'भिन्नः' अत्र कः प्रत्ययः ?

(क) क्त्वा

(ख) तुमुन्

(ग) क्त

(घ) तव्यत्

(x) 'पठितः' अत्र कः प्रत्ययः ?

(क) क्त

(ख) पतत्

(ग) क्त्वा

(घ) इठितः

(xi) 'अचलः' इत्यत्र कः लकारो विद्यते ?

(क) लेट्

(ख) लोट्

(ग) लृट्

(घ) लङ्

(xii) 'अभूः' इत्यत्र कः लकारो वर्तते ?

(क) लुङ्

(ख) लृट्

(ग) लोट्

(घ) लृङ्

(xiii) 'भूयात्' इत्यत्र कः लकारोऽस्ति ?

(क) आशीषिलिङ्

(ख) लृट्

(ग) लुङ्

(घ) लेट्

(xiv) 'भविता' इत्यत्र कः लकारो वर्तते ?

(क) विधिलिङ्

(ख) लोट्

(ग) लृट्

(घ) लुङ्

(xv) 'बभूव' कस्य लकारस्य रूपम् अस्ति ?

(क) लिट् लकारस्य

(ख) लोट् लकारस्य

(ग) लृट् लकारस्य

(घ) लुङ् लकारस्य

(xvi) 'अहं पाठं।

(क) पठति

(ख) पठामि

(ग) पठसि

(घ) पठावः

(xvii) त्वं कार्यं।

(क) करोति

(ख) कुरुतः

(ग) करोषि

(घ) कुरुथः

(xviii) 'चलेयु' इत्यत्र कः लकारो वर्तते ?

(क) लट् लकारः

(ख) लोट् लकारः

(ग) विधिलिङ् लकारः

(घ) लुङ् लकारः

(xix) लृट् लकारस्य रूपम् अस्ति -

(क) उपवेक्ष्यति

(ख) अपठिष्यति

(ग) अकरिष्यत्

(घ) अभविष्यत्

(xx) 'लङ्' लकारस्य उत्तमपुरुषस्य रूपम् अस्ति ?

(क) अभूत्

(ख) अभूवन्

(ग) अभूम

(घ) अभवत्